

24. Raittiuslautakunta

Lautakunnan kokoonpano ja kokoukset. Lautakunnan kokoonpano v. 1956 oli seuraava: fil. maist. Margit Borg-Sundman, siht. Allan Kaspio, ins. Felix Kreander, katuläh. työntek. Arvid v. Martens, tarkast. Urho Merilinna, hallimest. Antero Saarinen, tal.hoit. Voitto Saarinen, leht. Hilja Vilkema ja past. Martti Voipio. Kaupunginhallituksen edustajana oli rva Hellä Meltti. Puheenjohtajakseen lautakunta valitsi past. Voipion, varapuheenjohtajaksi hallimest. Saarisen sekä sihteeriksi tarkast. Merilinnan (18. 1. 5, 6, 25 §).

Lautakunnalla oli yhteensä 19 kokousta ja näiden pöytäkirjoissa kaikkiaan 264 pykälää.

Lautakunnan toimistoon saapuneiden kirjeiden lukumäärä oli 297 ja lähteneiden 5 953.

Lautakunnan tärkeimmistä päätöksistä mainittakoon mm.: lautakunnan toimiston laattiman kertomusvuoden työohjelman hyväksyminen (18. 1. 13 §) ja kertomusvuoden kursiosiohjelmaa (10. 2. 40 §), raittiusjärjestöjen välisten kilpailujen järjestämistä (10. 2. 42 §), syystoimintakauden raittiusmainontaa (19. 6. 149 §), raittiusviikon ohjelmalehtisen painattamista (31. 8. 159 §), mainitun viikon aikana kansakoululaisille järjestettävää kirjoituskilpailua (31. 8. 161 §) sekä nuoriso- ja urheilujärjestöjen kerhoiltakilpailuja (14. 9. 179 §) koskevien toimiston ehdotusten hyväksyminen;

ohjelmanpalvelun määrärahasta päätettiin kertomusvuoden aikana käyttää 50 000 mk tilapäisten tanhun-, laulun-, askartelun- ym. ohjaajien palkkaamiseen raittiusjärjestöille (18. 1. 15 §);

kaikilta v. 1955 raittiusmäärärahoista avustusta saaneilta järjestöiltä päätettiin pyytää yksityiskohtainen selostus ko. varojen käytöstä (18. 1. 16 §);

toimistoon päätettiin hankkia Bell & Howell -merkkinen kaitaelokuvakone (10. 2. 41 §);

toimiston esitys Työväen Raittiuspäivän viettämisestä 8. 4. hyväksyttiin (2. 3. 55 §);

Raitis Ylioppilas -nimistä julkaisua päätettiin tilata 2 500 vuosikertaa lähetettäväksi Helsingissä yliopistossa ja korkeakouluissa opiskeleville (6. 4. 84 §);

järjestöjen ohjelmanpalveluun käytettäväksi päätettiin painattaa 2 000 kpl runokokoelmaa, joka käsitti v:n 1955 raittiusrunokilpailussa palkittuja ja lunastettuja runoja ja josta Helsingin osuus olisi 1 000, Turun ja Tampereen 1 000 kpl (6. 4. 89 §), samoin ohjelmanpalvelua varten päätettiin hankkia 150 kpl Nuorten juhla -nimistä vuorokeskustelu-kokoelmaa (21. 12. 256 §);

lautakunnan toimintakertomus v:lta 1955 hyväksyttiin (20. 4. 99 §);

päätettiin myöntää 15 000 mk:n suuruinen määräraha ruotsinkielisissä kansakouluissa suoritettujen raittiuskilpajoitusten palkintoja varten (4. 5. 111 §), 20 000 mk raittiuslautakuntien neuvottelukokouksen illanvieton ohjelmakuluihin (31. 8. 160 §), 20 000 mk Naisten Raittiuskeskukselle raittiuskurssin esitelmäkuluja varten (31. 8. 164 §) sekä 15 000 mk Kansalaisjärjestöjen Raittiusseuran Keskusliitolle kaupungin kansakoulunopettajille järjestettävän tuoremehukurssin esitelmämeneihin (28. 9. 190 §); 175 000 mk:n suuruinen raittiusseuran tutkimusmääräraha päätettiin käyttää kaupungin vapaa-ajanviettokomitean meneihin v. 1956—1957 (21. 12. 257 §);

Suomen Raittiusjärjestöjen Liittoa pyydettiin ryhtymään toimenpiteisiin raittiuslaulun tai -marssin aikaansaamiseksi (25. 5. 125 §);

yhdessä Turun ja Tampereen raittiyslautakuntien kanssa päätettiin valmistaa lyhytfilmi, jonka kustannuksista Helsingin raittiyslautakunnan osuus olisi 80 000 mk (25. 5. 126 §); samoin päätettiin yhteisesti em. lautakuntien kanssa julistaa kilpailu lapsille ja nuorille tarkoitettujen raittiusaiheisten lyhytelokuvien käsikirjoitusten aikaansaamiseksi, kustannuksista tulisi Helsingin osuudeksi 90 000 mk (21. 12. 258 §);

anniskeluravintoloiden vastuunalaisille hoitajille ym. päätettiin järjestää neuvottelutilaisuus, jossa käsiteltäisiin alkoholittomien juomien tarjonnan lisäämistä ko. ravintoloissa (31. 8. 163 §);

kaupungissa toimivien raittiusyhdistysten huoneistokysymyksen tutkimista varten päätettiin asettaa toimikunta, johon valittaisiin lautakunnan, toimiston ja jokaisen kolmen raittiyspiirin edustajat (16. 11. 232 §).

Lisäksi annettiin toimiston tehtäväksi lähettää Alkoholiliikkeelle ja HOK:n johtokunnalle kirjelmät, joissa ehdotettiin eräitä toimenpiteitä anniskelusta annetun asetuksen noudattamisen tehostamiseksi, tiedoitustilaisuuden järjestämistä ylioppilaskuntien ja osakuntien kuraattoreille ja isännille sekä näiden järjestöjen ravintoloiden vastuunalaisille hoitajille, alkoholittomien hedelmäjuomien käytön lisäämistä ym. (5. 6. 138 §, 19. 6. 147 §, 12. 10. 206 §). Liike- ja teollisuuslaitoksille päätettiin lähettää kirjelmä, jossa kehoitettaisiin kiinnittämään huomiota henkilökunnalle järjestettävien pikkujoulutilaisuuksien raitishenkiseen viettoon (12. 10. 203 §).

Esitykset. Lautakunta teki kaupunginhallitukselle esityksiä asioista, joista mainittakoon mm. seuraavat: vahtimestarin palkkaaminen toimistoon (27. 1. 27 §); avustuksen myöntäminen Helsingin Marttayhdistykselle raittiusjuomien käyttöä edistävää kurssi-toimintaa varten ja Koiton Nuorisokuorolle konserttimatkan tappion peittämiseen (10. 2. 38 §, 2. 3. 57 §); viranhaltijain lähettäminen opintopäiville tai kursseille (6. 4. 85 §, 5. 6. 137 §); vapaa-ajanviettokomitean täydentäminen kahdella raittiyslautakunnan edustajalla (20. 4. 123 §); alkoholittomien juomien tarjonnan lisäämistä anniskeluravintoloissa tar koittavan neuvottelutilaisuuden pitäminen Kaupunginkellarissa 15. 10. (31. 8. 163 §); erään tilin ylittämisoikeuden saaminen (14. 9. 176 §); lautakunnan esitelmäpalkkioiden korottaminen (12. 10. 204 §) sekä Kaupunginkellarin luovuttaminen Toivonliiton opetta jien neuvottelutilaisuutta varten (31. 10. 217 §).

Lausunnot. Lautakunnan kertomusvuonna antamiin lausuntoihin sisältyivät mm. seuraavat asiat: lisäselvityksen antaminen lautakunnan alistetusta päätöksestä, joka koski IOGT Alli Tryggs Minne ja Tyttönormaalilyseon Raittiusseura -nimisille järjestöille laskuja vastaan myönnettyjä varoja (18. 1. 11 §); tehtävien siirtäminen kaupungin eri hallintoelimiin kesken (27. 1. 26 §); 1 497 850 mk:n siirtäminen toivonliittotyöhön varastusta määrärahasta suomenkielisten kansakoulujen käyttöön (10. 2. 45 §); anniskeluoikeuksien myöntämistä tai muuttamista koskevat anomukset (2. 3. 53 §, 19. 6. 148, 177 §); yhdistysten ja järjestöjen avustusanomukset (2. 3. 60 §, 4. 5. 113 §, 25. 5. 124 §, 5. 6. 136 §, 14. 9. 178 §, 12. 10. 201 §, 21. 12. 255 §); kaupunginhallituksen käytettävissä olevan raittiusjärjestöjen tukemiseen varatun määrärahan jakaminen (20. 4. 100 §); järjestelytoimiston laatimat kaupungin lauta- ja johtokuntien sekä virastojen tunnusehdotukset (14. 9. 180 §); viranhaltijain koulutuskysymys (12. 10. 202 §) sekä Kansaniemenkatu 7:ssä sijaitsevan väkijoujamymälän muuttaminen Etel. Esplanaadikatu 22:een ja Kansaniemenkadun myymälän muuttaminen yksinomaan olutmyymäläksi (31. 10. 212 §).

Lautakunnan toimisto ja henkilökunta. Henkilökuntaan kuuluivat seuraavat viranhaltijat: neuvoja Mauno Merilinna, raittiusjärjestöjen ohjaaja fil. maist. Kerttu Varjo, toim. apul. Ines Viitasalo sekä ruotsinkielisen raittiusjärjestöjen ohjaaja Nils Lindholm, joka valittiin virkaansa 7. 12. 1955.

Teknillinen välineistö. Toimiston käytössä oli kolme äänielokuvakonetta: Ampro Stylist -merkkinen, Tesla-merkkinen sekä Bell & Howell -merkkinen kaitaelokuvakone, Grundig-merkkinen magnetofoni, Dimafon-Universal -merkkinen sanelukone, Major-merkkinen rainakone, telineellä varustettu elokuvavalkokangas, 64 kpl kaitafilmejä, joista 32 raittiusaiheisia, 15 muita eriaiheisia ja 17 piirrettyjä ja 32 kpl rainoja.

Järjestely- ja neuvontatyö. Pääkaupungin raittius- ja muiden järjestöjen tilaisuuksissa ja kouluissa suorittivat virkailijat yhteensä 244 (47) ohjauksikäyntiä. Puheita, alustuksia ja esitelmiä pidettiin lautakunnan ja sen virkailijoiden toimesta kaikkiaan 127 (93). Lisäksi järjestettiin seuraavat kilpailut: raittiusjärjestöille jatkuva viisiottelu (pöytätennis, korona, fortuna, tikka ja kirppupelit), johon osallistui 20 järjestöä; nuoriso- ja urheilujärjestöille

raittiusviikon kerhokokouskilpailu, johon osallistui 29 eri kerhoa; kansakouluille raittiusviikon kirjoituskilpailu, aiheena »Raittiusviikko sadan vuoden kuluttua», osanottajia 98 kansakoululuokkaa 28 helsinkiläisestä kansakoulusta; mainosjulisteiden suunnittelukilpailu yhdessä Suomen Opiskelevan Nuorison Raittiusliiton kanssa, osanottajia 800, 13 oppikoulusta; Suomen Opettajain Raittiusliiton järjestämien kansakoululaisten raittiuskilpikirjoitusten osanottajille annettiin erikoispalkintoina 209 arvokasta kirjaa.

Kursseja lautakunta järjesti seuraavasti: kaksi suomenkielistä ja kaksi ruotsinkielistä nuorisotyön ohjauskurssia, raittiustyön ohjauskurssi ja kaksi teknillisten välineiden käytön opastuskurssia sekä Helsingin Kaksoisyhteislyseon Raittiusseuran piirissä kerhojohtajakurssi.

Lautakunnan 18. 1. tekemän päätöksen mukaan hankittiin ja palkattiin erikoisohjajia niitä haluaville raittiusjärjestöille.

Järjestöille lähetettiin lisäksi ohjelma-apua, kuten kokoelma v:n 1955 runokilpailussa palkittuja ja lunastettuja runoja sekä monistettua alustus- ja muuta ohjelma-aineistoa.

Ohjelma- ja valistustoiminta. Lautakunta antoi taloudellista tukea järjestöjen ohjelmaryhmille, jotka järjestivät valistus- ja ohjelmatilaisuuksia esikaupunkialueella ja joukko-osastoissa sekä lähetti luennoitsijoita ja alustajia vankiloihin ja huoltolaitoksiin.

Lautakunnan kansantanh- ja näyttämöpukuvarastosta tehtiin vuoden aikana 362 (250) lainausta.

Oppikoulujen raittiustutkintoja varten lautakunta hankki oppikirjoja eri oppikouluihin näiden tilauksesta 120 700 (123 360) mk:n arvosta.

Raittiuslehtiä jaettiin lautakunnan kustannuksella kansakoulujen VI luokkien oppilaille. Siten Eosta, Joka Poikaa, Koittoa, Nuorten Päivää ja Sarastusta tilattiin oppilaiden oman toivomuksen mukaan yhteensä 1 742 (1 585) vuosikertaa. Keskkikoululaisille tilattiin Pohjantähteä yhteensä 1 059 (1 139) vuosikertaa ja Helsingin Yliopistossa ja muissa korkeakouluissa opiskeleville ylioppilaille Raitis Ylioppilas -nimistä julkaisua 2 500 (3 000) kpl. Keväällä jaettiin suomenkielisille ylioppilaskokelaille Suomen Akateemisen Raittiusliiton toimittamaa Valkolakki-nimistä julkaisua sekä ruotsinkielisille ylioppilaskokelaille Finlands Svenska Nykterhetsförbund -nimisen yhdistyksen julkaisemaa Hembygdens-lehteä 115 vuosikertaa.

Vankiloihin, joukko-osastoihin, työmaaruokaloihin ja sairaaloihin levitettiin lisäksi eri raittiuslehtiä 1 066 (980) vuosikertaa.

Tiedotus- ja neuvottelutilaisuuksia järjestettiin lautakunnan toimiston toimesta neljä, joista yksi yhteistyössä helsinkiläisten raittiuspiirijärjestöjen kanssa.

Lautakunnan käytössä olevia elokuvakoneita käytettiin vuoden kuluessa 449 (260) kertaa ja elokuvalainauksia oli yhteensä 2 808 (1 575). Näistä oli raittiusfilmilainauksia 928 (486), muita opetusfilmejä 741 (336) ja piirrettyjä 1 139 (753). Rainakonetta lainattiin 78 (38) ja rainoja 312 (191) kertaa.

Raittiusviikon järjestelyistä Helsingissä vastasi järjestöjen asettama raittiusviikko-toimikunta, jonka työntekijöinä toimivat toimiston virkailijat. Sen toimesta järjestettiin 28. 10. Kauppakorkeakoulun juhlasalissa raittiusviikon avajaisjuhla, 6. 11. Helsingin Työväenyhdistyksen juhlasalissa nuoris juhla sekä 4. 11. Balderin juhlasalissa ruotsinkielinen nuoris juhla.

Toimiston saamien tietojen mukaan järjestettiin raittiusviikon aikana järjestöjen ja koulujen toimesta 58 (52) muuta tilaisuutta, joissa yleisöä oli yhteensä 21 270 (13 175) henkeä.

Raittiusviikon mainostamiseksi pidettiin 25. 10. sanomalehdille tiedotustilaisuus, jossa esiteltiin raittiusviikon ohjelmaa. Lisäksi jaettiin pääkirjoitusaineistoa lehdille. Lautakunnan toimesta painatettiin 15 000 kpl raittiusviikon ohjelmalehtisiä, jotka jaettiin kansakoulujen kautta koteihin. Oy. Ulkomainonnan välityksellä kiinnitettiin viikon ajaksi mainospilareihin ja -tauluihin 350 kpl raittiusviikon yleisainosta, jota käytettiin kahden kuukauden ajan mainoksena myös raitiovaunuissa ja kaupungin linja-autoissa. Samoin järjestettiin elokuvamainontaa.

Työväen Raittiuspäivää vietettiin 8. 4. Tällöin järjestettiin Työväenyhdistyksen talon juhlasalissa tilaisuus, jonka pääsyliput jaettiin eri työpaikoille. Ohjelmassa oli musiikki-ohjelman lisäksi, järjestöjen ohjelmaryhmien esityksiä. Puhujina toimivat kansanedust. Työne Paasivuori ja tal. hoit. Leo Kaspio. Juhlassa oli läsnä noin 400 henkeä.

Työväen Raittiuspäiväksi julkaistua »Alkoholi hävittää vastuun» -nimistä julistetta

hankittiin 200 kpl ja levitettiin työpaikoille. Lisäksi valmistettiin 20 kpl päivän mainontaan liittyviä elokuvamainoksia, joita esitettiin pääkaupungin elokuvateattereissa maaliskuun huhtikuun kahden viikon ajan.

Menot. Kertomusvuoden talousarvioon oli merkitty raittiuslautakunnan käytettäväksi 5 637 340 mk. Uuden viranhaltijan palkkaamisesta sekä yleisestä palkkojen ja hintojen kohoamisesta aiheutuneiden lisämenojen johdosta korotettiin määräraha 6 503 000 mk:aan, josta vuoden loppuun mennessä käytettiin 6 076 813 mk. Tuloja ei raittiuslautakunnalla kertomusvuonna ollut.
